TEACHING ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSE HELPS LEARNERS DEVELOP LANGUAGE SKILLS RELATED TO THEIR FUTURE PROFESSIONS. IT MAKES LEARNING MORE PRACTICAL AND MOTIVATION

Temirova Sabina
SamSIFL
Samarkand, Uzbekistan

Annotatsiya: English for Specific Purposes (ESP) yo‘nalishining TEFL tizimidagi o‘rni va ahamiyati tahlil qilinadi. ESPning asosiy maqsadi o‘quvchilarning kasbiy hamda akademik ehtiyojlariga mos ravishda ingliz tilini o‘rgatishdan iborat ekanligi yoritiladi. Maqolada ESPning turlari, o‘qitish metodlari, zamonaviy pedagogik texnologiyalar hamda kommunikativ yondashuvlarning ahamiyati haqida fikr yuritiladi. Shuningdek, ESP orqali talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, ularning xalqaro muloqotga tayyorligini oshirish va amaliy til ko‘nikmalarini shakllantirish masalalari ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot natijasida ESP ta’limi ingliz tilini samarali va maqsadli o‘qitishda muhim vosita ekanligi asoslab beriladi.

Kalit so‘zlar: ESP, ingliz tili, kasbiy ta’lim, kommunikativ metod, pedagogik texnologiyalar, akademik ingliz tili, kasbiy kompetensiya.

Hozirgi kunda ta'lim jarayonida interaktiv metodlar, innovatsion texnologiyalar, pedagogik va axborot texnologiyalari o'quv jarayonida qo'llashga bo'lgan qiziqish, e'tibor kuchayib bormoqda, bunday bo'lishining sabablaridan biri, shu vaqtgacha an'anaviy ta'limda o'quvchi talabalarni faqat tayyor bilimlarini egallashga o'rgatilgan bo'lsa, zamonaviy texnologiyalar ularni egallayotgan bilimlarini o'zlari qidirib topishlariga, mustaqil o'rganib, taxlil qilishlariga, xatto xulosalarni ham o'zlari keltirib chiqarishlariga o'rgatadi. O'qituvchi bu jarayonda shaxsning rivojlanish, shakillanishi, bilim olishi va tarbiyalanishiga sharoit yaratadi va shu bilan bir qatorda boshqaruvchilik, yo'naltiruvchlik funksiyasini bajaradi. Ilmiy tadqiqotlar va amaliy misollar asosida ushbu texnologiyalar natijadorlikni oshirishi, inklyuziv ta'limni rag'batlantirishi va talabalarni raqamli kelajakka tayyorlashidagi ahamiyati muhim o'rin tutmoqda. Shuningdek, raqamli tafovut va o‘qituvchilarning texnologik tayyorgarligi kabi muammolar ham ko'pchilikni e'tiborini tortmoqda.

Zamonaviy oliy ta'lim transformatsiyasi sharoitida o'quv jarayoniga interaktiv metodlar va raqamli texnologiyalarni integratsiya qilish strategik ahamiyat kasb etmoqda. Bugungi kunda oliy ta'lim muassasalarining (OTM) asosiy vazifasi talabaga faqatgina nazariy bilimlar bazasini berish emas, balki unda metakognitiv ko'nikmalarni ya'ni o'z-o'zini o'qitish va doimiy rivojlanish qobiliyatini shakllantirishdan iboratdir

An'anaviy ta'limning "ekvivalent almashinuv" (o'qituvchi beradi talaba qabul qiladi) modeli o'rnini bugun evristik va tadqiqotchilikka asoslangan ta'lim egallamoqda. Oliy ta'limda professor-o'qituvchining funksiyasi axborot uzatuvchidan akademik tyutor va mentor darajasiga ko'tarilmoqda. Talaba endi passiv tinglovchi emas, balki o'quv kontentini qidirib topuvchi, uni tahlil qiluvchi va amaliyotga tatbiq etuvchi sub'ektga aylanadi. Bu esa oliy ma'lumotli kadrlarning mehnat bozoridagi raqobatbardoshligini ta'minlovchi asosiy omildir**.[5,805]**[75]

[75] OLIY TA’LIMDA INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR VA ESP O‘QITISHNING SAMARALI INTEGRATSIYASI https://share.google/uOw6yNRJ2eLXA9Yqp

Bugungi kunda o`qituvchilardan nafaqat mavzu yuzasidan yetarli bilimga ega bo`lish balki o`quvchilar bilan kommunikatsiya paytida mavzuni yetarli darajada tushuntirish , mavzular qiziqarli o`ziga tortadigan bo`lishi vaqtning to`g`ri taqsimlanganligi , o`quvchi va o`qituvchi orasida umumiy til ya`ni bir –birini tushunishi juda muhim. Bundan tashqari yana bir muhim hislatlardan biri bu o`qituvching o`quvchi haqida malumotga ega b`olishi. Masalan, o`quvchining qiziqishidan xabardor bo`lish va tilning kerakli tomondan tahlil qilib o`rgata olish juda muhim omillardan biridir.Har bir til organuvching shaxsiy talablaridan kelib chiqqan holda ular hohlaydigan aspektga urg`u berish til o`rganish samaradorliligini ikki baravar oshirish xususiyatiga ega .

Bugungi globallashuv davrida ingliz tili xalqaro muloqot, akademik faoliyat va kasbiy rivojlanishning muhim vositasiga aylandi. Shu sababli uni samarali o‘rgatish masalasi zamonaviy ta'limning dolzarb yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Tilni muvaffaqiyatli o‘zlashtirish ko‘plab omillarga bog‘liq bo‘lsa-da, ulardan eng muhimlaridan biri motivatsiyadir.

Motivatsiya o‘quvchining o‘rganishga bo‘lgan qiziqishi, maqsadga intilishi va muntazam harakatini belgilaydi. Motivatsiyasi yuqori bo‘lgan o‘quvchilar darslarda faolroq qatnashadi, mustaqil ishlashga ko‘proq moyil bo‘ladi va til ko‘nikmalarini tezroq rivojlantiradi. Shu bois motivatsiya masalasi nafaqat psixologik, balki metodik jihatdan ham muhimdir[5,102].

So‘nggi yillarda raqamli texnologiyalar va onlayn platformalarning rivojlanishi motivatsiyani oshirish uchun yangi imkoniyatlarni yuzaga keltirdi. Interaktiv ilovalar, gamifikatsiya, sun'iy intellekt asosidagi tizimlar va virtual muhitlar o‘quv jarayonini yanada qiziqarli va moslashuvchan qilmoqda.

Motivatsiya va uning asosiy turlari: Til o‘rganishda motivatsiya asosan ikki turga bo‘linadi: ichki va tashqi motivatsiya.

Ichki motivatsiya o‘quvchining shaxsiy qiziqishi, bilim olish istagi va o‘z maqsadlariga erishishga bo‘lgan intilishi bilan bog‘liq. Masalan, ingliz tilini sayohat qilish, xalqaro aloqalarni kengaytirish, ilmiy faoliyat yuritish yoki kasbiy rivojlanish uchun

Motivatsiyaning ta'lim samaradorligiga ta'siri o‘rganish ichki motivatsiyaning namunasidir. Bunday motivatsiya barqarorroq bo‘lib, o‘quvchini uzoq muddat davomida faol saqlab turadi[2,15].

Tashqi motivatsiya esa baho, sertifikat, mukofot, ota-ona yoki o‘qituvchining rag‘bati kabi tashqi omillar bilan shakllanadi. Bu turdagi motivatsiya ayniqsa boshlang'ich bosqichlarda muhim bo‘lsa-da, samarali natija uchun u ichki motivatsiya bilan uyg‘unlashishi lozim. O‘zbekiston Respublikasida xorijiy tillarni o‘qitish va o‘rganishni ommalashtirish, ta’lim sifatini oshirish hamda xalqaro standartlarni joriy etish so‘nggi yillarda davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylandi. Bu borada Prezident Shavkat Mirziyoyev tomonidan bir qator muhim farmon va qarorlar imzolangan. . Sohadagi qo‘shimcha chora-tadbirlar va yangilanishlar (2022-2024)

PQ-53-son Qaror (02.02.2024): “Umumiy o‘rta ta’lim muassasalari o‘quvchilarini xorijiy til va zamonaviy kasblarga o‘qitish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”[76].

PQ-239-son Qaror (27.06.2024): “Yoshlarni xorijiy tillarga o‘qitish tizimi samaradorligini oshirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”[77]. Ushbu qaror bilan Yoshlar ishlari agentligi zimmasiga xususiy o‘quv markazlari reytingini shakllantirish va yoshlarni

[76] https://share.google/zAQFDfoUjgMGr9eBE

[77] https://share.google/W608rbz2Rbmno0LZk

rag‘batlantirish vazifalari yuklatildi.Til o‘rganish tajribasi shuni ko‘rsatadiki, aynan ichki va tashqi motivatsiyaning to‘g'ri uyg'unligi o‘quvchining muvaffaqiyatini ta'minlaydi. Motivatsiya yuqori bo‘lganda o‘quvchi topshiriqlarni muntazam bajaradi, o‘z xatolarini tahlil qiladi va natijaga erishishga intiladi[78]

Motivatsiya til o‘rganish samaradorligiga bevosita ta'sir qiladi. U o‘quvchilarning yangi til o`rganish jarayonida qiyinchiliklarga duch kelgan paytda tilni o`rganishda davom ettiradigan asosiy turtki vazifasini bajaradi.

Yangi til o`rganish samaradorligiga bevosita ta’sir qiladi. U o‘quvchilarning darsdagi faolligi, topshiriqlarni bajarish sifati, mustaqil ta’limga bo‘lgan munosabati va til materiallarini o‘zlashtirish tezligida namoyon bo‘ladi.Motivatsiyalangan o‘quvchilar[1,103]:

•grammatika va lug‘atni tezroq o‘zlashtiradi;

•talaffuz va nutq ko‘nikmalarini faolroq rivojlantiradi;

•mustaqil mashg‘ulotlarga ko‘proq vaqt ajratadi;

•xatolarni tuzatishga va o‘z ustida ishlashga tayyor bo‘ladi.

Shuningdek, motivatsiya o‘quvchining psixologik barqarorligiga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Til o‘rganish jarayonida qiyinchiliklar va xatolar tabiiy holat hisoblanadi. Motivatsiya yuqori bo‘lsa, o‘quvchi bunday muammolarni to‘siq emas[3,42].

Xulosa qilib aytganda, motivatsiya til o‘rganish jarayonining eng muhim omillaridan biri bo‘lib, u o‘quvchining bilim olishga bo‘lgan qiziqishi, muntazam ishlashi va muvaffaqiyatga erishishida hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Ichki motivatsiya o‘quvchini uzoq muddatli maqsadlar sari yetaklasa, tashqi motivatsiya esa dastlabki bosqichlarda rag‘batlantiruvchi kuch bo‘lib xizmat qiladi. Ushbu ikki motivatsiya turining uyg‘unligi esa eng samarali natijani beradi.

Zamonaviy raqamli texnologiyalar, interaktiv platformalar va davlat tomonidan yaratilayotgan imkoniyatlar motivatsiyani yanada oshirishga xizmat qilmoqda. Bu esa o‘quvchilarning dars jarayonida faol ishtirok etishi, mustaqil ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirishi va tilni tezroq o‘zlashtirishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro`yxati

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-53-son qarori (02.02.2024). “Umumiy o‘rta ta’lim muassasalarida xorijiy tillarni o‘qitish tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-239-son qarori (27.06.2024). “Yoshlarni xorijiy tillarga o‘qitish tizimi samaradorligini oshirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”.
3. Dörnyei, Z. (2001). Motivational Strategies in the Language Classroom. Cambridge University Press.
4. Gardner, R. C. (1985). Social Psychology and Second Language Learning: The Role of Attitudes and Motivation. Edward Arnold.
5. Harmer, J. (2015). The Practice of English Language Teaching. Pearson Education Limited.

[78] "O‘ZBEKISTONDA UCHINCHI RENESSANS VA INNOVATSION JARAYONLAR JURNALI"
20-Aprel, 2026-yil
TIL O‘RGANISHDA MOTIVATSIYA VA UNING TA'LIM SAMARADORLIGIGA TA'SIRI
Jaloldinov Islomiddin Shamsitdin o‘g‘li

6. Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions. Contemporary Educational Psychology
7. OLIY TA'LIMDA INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR VA ESP O'QITISHNING SAMARALI INTEGRATSIYASI https://share.google/uOw6yNRJ2eLXA9Yqp

SAMARQAND DAVLAT CHET TILLAR INSTITUTI
SAMARKAND STATE INSTITUTE OF FOREIGN LANGUAGES
IFL
1994